

Barne - og likestillingsdepartementet
Postboks 8036 Dep
0030 OSLO

631.00
27/10-08
200803042-17

Deres ref.:
200803042-/PGUFJS

Vår ref.:
200800095-2

Dato:
17.10.2008

HØRING - FORSLAG TIL ENDRINGER I GJELDSORDNINGSLOVEN

Det vises til Barne- og likestillingsdepartementets høringsnotat av 18.07.2008 hvor frist for høringsuttalelser er satt til 1.11.2008.

SI har følgende bemerkninger til høringsnotatet:

5. Kravet om utenrettslige forhandlinger:

Departementet foreslår unntak fra kravet til egenforsøk dersom det er grunn til å anta at skyldnerens forhandlinger med kreditorene ikke vil føre fram.

SI ser at en stor del av potensielle gjeldsordningssaker blir løst utenrettslig. Dette innebærer en stor avlastning for rettsapparatet/namsmennene. Enkelte gjeldssaker er imidlertid av en slik karakter at de ikke kan løses av kommunale gjeldsrådgivere. Skyldner kan for eksempel ha en utestående bot, som SI ikke har myndighet til å akseptere gjeldsforhandlinger for med mindre kravet blir gitt full dekning. "Grunn til å anta" er imidlertid et mildt vilkår. Det er rimelig at en skyldner i en sak som ikke vil kunne løses utenrettslig skal slippe prosessen med å forsøke å komme til en utenrettslig gjeldsordning, men lovendringen må ikke være så mild at den blir for lett å omgå.

SI foreslår derfor at "grunn til å anta" endres til "dersom det er mest sannsynlig".

6. Låneopptak i gjeldsforhandlingsperioden

Departementet foreslår den endring at skyldneren plikter å ikke stifte ny gjeld i gjeldsforhandlingsperioden uten etter namsmannens samtykke (tidligere samtykke fra kreditorene).

SI ser at det i en gitt situasjon kan være gode grunner for et låneopptak i gjeldsforhandlingsperioden og at det kan være upraktisk å måtte innhente samtykke fra samtlige kreditorer.

Dersom myndigheten til å gi samtykke til et låneopptak gis til namsmannen mener SI at regelen bør si noe om i hvilke tilfeller namsmannen kan akseptere at det stiftes ny gjeld i gjeldsforhandlingsperioden. Det kan for eksempel utformes en 2. setning i gol § 3-5 bokstav d

med følgende innhold: "Namsmannen kan samtykke i at det stiftes ny gjeld dersom dette er rimelig finansiering til nødvendig bolig, refinansiering av eldre gjeld eller til andre nødvendige varer eller tjenester".

7. Gjeldsordning for skyldnere bosatt utenfor Norge:

Departementet foreslår å gi en åpning for at skyldnere som bor i utlandet skal kunne få åpnet gjeldsforhandlinger i Norge. I vurderingen av om gjeldsforhandlinger skal åpnes skal det legges vekt på skyldnerens tilknytning til Norge samt muligheten til å få saken opplyst.

Der skyldneren bor i utlandet er det vanskeligere å avdekke hvilken formue skyldneren har i utlandet. Det er lettere for en person som bor i utlandet å skjule at han har formue, dersom han ønsker det. I spørsmålet om vedkommende har formue i utlandet må en til dels stole på skyldnerens opplysninger.

SI ser imidlertid at enkelte personer som bor i utlandet kan ha behov for en ordning med kreditorene. Det kan for eksempel være en person som har stor gjeld i Norge, som bor i for eksempel Spania, mottar trygd fra Norge og har høye utleggstrekk.

SI mener det i tillegg bør være et vilkår for skyldnere som bor i utlandet, og som søker gjeldsordning i Norge, at skyldner dokumenterer at vedkommende ikke har formue i bostedslandet. Dette kan gjøres ved å legge fram utskrift fra eiendomsregistre/løsreregistre, kontoutskrifter og lignende fra bostedslandet. Skyldner bør også skrive under en erklæring på at han ikke har annen formue enn det som er angitt i gjeldsordningsforslaget. Dersom det skulle vise seg at skyldner har holdt tilbake opplysninger kan kreditorene begjære oppheving av gjeldsordningen, jf gol § 6-2, 3. ledd.

8. Skatte- og avgiftskrav:

SI har ikke kommentarer til opphevelse av regelen om at utleggstrekk for skattekrav skal bestå i gjeldsforhandlingsperioden.

Departementet foreslår også fjerning av en henvisningsfeil i gol § 3-4, 5. ledd. I den forbindelse foreslås det en ny ordlyd. SI har kommentarer til denne delen av den nye ordlyden "...strafferettslige krav som nevnt i § 4-8 bokstav h."

Etter gjeldende rett løper utleggstrekk både for bøter og erstatningskrav videre i gjeldsforhandlingsperioden, jf gol § 3-4, 5. ledd. Det går ikke fram av høringsnotatet at de mener å gjøre noen endringer i gjeldende rett. Men etter ordlyden kan det høres ut som de bare sikter til utleggstrekk for bøter, da erstatningskrav er sivilrettslige (og ikke strafferettslige) krav. Ordlyden er derfor uklar. SI foreslår at denne delen av ordlyden endres til: "...samt for krav som nevnt i § 4-8 bokstav h."

SI har ingen kommentarer til forslaget om at legalpant i bolig skal gis full dekning i gjeldsordning og til forslaget vedrørende skatte- og avgiftskrav som er oppstått etter åpning.

9. Gjeldsordningens lengde, alternative oppgjørformer m.v.:

Skyldnere uten betalingsevne

Departementet foreslår å åpne for at gjeldsordning kan stadfestes med en kortere gjeldsordningsperiode dersom skyldner er varig ute av stand til å betale dividende.

Hensikten med en gjeldsordningsperiode er at skyldner skal leve nøkternt i en periode og betale det han har overskudd til på sin gjeld. Etter gjeldsordningsperioden vil gjenstående gjeld bli slettet. Dersom det ikke blir fastsatt en gjeldsordningsperiode, stiller SI det spørsmål om en gjeldsordning vil kunne bli en for lettvinnt løsning, da kreditorene ikke vil få en gjenytelse.

At gjeldsordningsperioden kuttet ned eller at det ikke fastsettes en gjeldsordningsperiode vil gå ut over kreditorene da de ikke vil kunne ta del i evt. inntektsøkninger i det som ville vært en gjeldsordningsperiode. Selv om skyldneren er varig ute av stand til å betale dividende kan det skje endringer i ettertid. Skyldneren kan for eksempel få en ny jobb som er såpass bedre betalt at han vil kunne betale dividende eller skyldners bolig vil kunne stige betydelig i verdi.

SI vil for øvrig vise til ot.prp. nr 5 s 157-158 "Vurdering av endring av konkurslovgivningen etter mønster av den amerikanske konkursloven kapittel 7". Departementet viser her til at dersom en skal vurdere hvor tyngende det er for skyldner å ha en gjeldsordningsperiode må det også ses hen til grensene for beslagsfrihet. Det vises også til at livsoppholdssatsene etter norsk praksis må ansees å være sjenerøse. Satsene, som er dobbelt så høye som sosialhjelpsnormene, ligger over standardbudsjettet som SIFO utarbeider. Satsene er også svært høye sammenlignet med satsene i våre naboland. SI slutter seg helt til det departementet her skriver. Ulempen ved å være i en gjeldsordningsperiode må ansees å være mindre når en ser hen til de høye livsoppholdssatsene.

SI anser ikke ulempen for skyldner med en gjeldsordningsperiode for å være så stor at det bør åpnes for å stadfeste en gjeldsordning med en kortere gjeldsordningsperiode der skyldner er varig ute av stand til å betale dividende.

Førtidig avslutning av gjeldsordningen ved kontantoppgjør

Departementet foreslår tre ulike alternative utforminger av en ny regel som åpner for at en gjeldsordningsperiode kan erstattes ved et engangsoppgjør.

Ifølge alternativ 1 skal beløpet som skal betales som et engangsoppgjør tilsvare den samlede dividenden skyldneren antas å kunne utrede i løpet av fem år.

Dersom det ikke fastsettes en gjeldsordningsperiode vil kreditorene miste muligheten til å begjære endring av gjeldsordning ved evt. inntektsøkninger. Dersom det skal åpnes for å erstatte en gjeldsordningsperiode med et kontantoppgjør mener SI at det beløpet som betales må utgjøre så mye at det må gi en viss kompensasjon til kreditorene for manglende gjeldsordningsperiode. Departementets forslag innebærer at skyldner ikke skal betale mer enn det han skulle ha betalt i en normal gjeldsordningsperiode. SI støtter derfor ikke dette alternativet.

SI vil også kommentere at det foreslås at dividenden skal tilsvare det som det antas at skyldneren vil kunne utrede i løpet av fem år. Enkelte gjeldsordninger stadfestes med en lengre gjeldsordningsperiode enn 5 år, jf gol § 5-2, 3. ledd. Hvis loven endres slik det foreslås i alternativ en, må det i hvert fall tas høyde for at gjeldsordningsperioden i enkelte saker bør fastsettes til lengre enn 5 år og at en da bør beregne dividende for en lengre periode.

I alternativ 2 foreslås det at engangsoppgjøret bør tilsvare minst tilsvare 25 % av skyldners gjeld.

SI støtter ikke dette alternativet da det i praksis vil utestenge de skyldnerne med stor gjeld. SI ser også at det er lite trolig at de skyldnerne som har økonomi til å betale mer enn 25 % av sin gjeld som et engangsoppgjør vil tilby seg å betale mer enn 25 %.

I alternativ 3 foreslås det at en gjeldsordning kan gå ut på å betale et engangsbeløp som endelig oppgjør dersom det må antas å gi kreditorene bedre dekning enn en ordinær gjeldsordningsperiode.

SI støtter dette alternativet da alternativet gir skyldnere en mulighet til å betale seg fri fra gjeldsordningsperiode, samtidig som kreditorene interesser blir tatt hensyn til. Kreditorene gis en kompensasjon for manglende gjeldsordningsperiode. Det vil gjøre det vanskeligere for en skyldner å spekulere i at han kan få forbedringer i økonomien i gjeldsordningsperioden enn alt 1. Det er også bedre enn å låse seg opp i et minimumsbeløp, da det ikke utestenger de med stor gjeld.

Departementet foreslår også en ny regel om at retten kan stadfeste et forslag til endring som går ut på førtidig avslutning av gjeldsordning ved at skyldner betaler et engangsbeløp. Beløpet skal være rimelig i forhold til skyldners økonomiske stilling, minst tilsvare summen av evt. gjenstående dividende.

SI mener at også denne regelen må utformes slik at den gir kreditorene en viss kompensasjon for forkortelse av gjeldsordningsperioden. SI foreslår at det tas inn en setning om at beløpet må gi kreditorene bedre dekning enn den fastsatte dividenden i den gjenstående gjeldsordningsperioden.

10. Særlig om næringsgjeld

SI har ingen kommentarer.

11. Gjeldsordning for straffedømte

Ifølge gol § 1-4, 2. ledd bokstav b skal det i vurderingen av om gjeldsordning bør nektes særlig legges vekt på om skyldner har en ikke ubetydelig gjeld som stammer fra straffbare forhold som er avgjort ved dom eller forelegg mindre enn tre år før søknad leveres. Departementet foreslår å tilføye en setning om at resosialiseringshensyn likevel kan tilsi at gjeldforhandling bør åpnes tidligere.

SI viser til at regelen omhandler gjeld som stammer fra straffbare forhold der det er mindre enn tre år siden den straffbare handlingen skjedde, se Ernst Moe "Gjeldsordningsloven i praksis" s. 97.

Gjelden som stammer fra straffbare forhold kan være erstatningskrav. I slike saker er det en uskyldig 3. part som har hatt et tap. I slike saker blir det en vurdering av om hva som veier tyngst. Skyldnerens interesse av å få en gjeldsordning eller de skadelidtes interesse av å få dekket sitt erstatningskrav. Riktignok kan en som har vært utsatt for en voldsskade få utbetalt voldsoffererstatning fra staten. Det er imidlertid ikke alltid at en skadelidt/fornærmet får dekket sitt erstatningskrav av staten. Det kan også være at det blir utbetalt voldsoffererstatning for kun deler av erstatningskravet.

Gjelden kan også være inndragningskrav. Inndragningskrav vil ofte være inndragning av vinning av straffbare handlinger, jf straffeloven §§ 34 og 34a. Ved utbytte av straffbare handlinger skal dette i størst mulig grad inndras. Dette da en ikke skal tjene på å utføre en straffbar handling og fordi det er et prinsipp at straffbare handlinger ikke skal lønne seg. Dersom en som er dømt til å betale en inndragning får ettergitt kravet som ledd i en gjeldsordning kort tid etter handlingen, så vil dette undergrave prinsippet om at en ikke skal tjene på straffbare handlinger. SI viser til at det er en absolutt foreldelsesfrist på inndragningskrav. Det vil si at foreldelsesfristen ikke kan avbrytes etter foreldelsesloven. For inndragning av vinning er den absolutte foreldelsesfristen 10 år, jf. straffeloven § 74, 5. ledd.

Krav som følge av straffbar handling vil også kunne være en bot. Ifølge straffeloven § 27 bør en ved fastsettelse av boten, i tillegg til det straffbare forhold, ta særlig hensyn til den dømtes formuesforhold og til hva han etter sine livsforhold antas å kunne utrede. SI vil også vise til at

dersom boten ikke lar seg betale så skal den fullbyrdes ved avsoning av den subsidiaire fengselsstraffen, jf påtaleinstruksen § 30-9.

Dersom nye bøter, erstatningskrav og inndragningskrav skal kunne ettergis kort tid etter den straffbare handlingen vil dette undergrave straffedommen. Dette vil også gå utover den allmennpreventive virkningen av dommen. Det vil heller ikke være i tråd med lovgivers ønske om å skjerpe bruken av inndragning av utbytte.

Departementet skriver at krav som følge av straffbar handling som hovedregel kan nedsettes som følge av en gjeldsordning. SI viser til at hovedregelen i gol § 4-8, 1. ledd bokstav h er at bøter som er yngre enn tre år skal gis full dekning i en gjeldsordning. Ifølge gol § 4-8, 1. ledd bokstav h, 2. ledd er hovedregelen at erstatningskrav skal gis full dekning i en gjeldsordning.

Det må alltid gjøres en konkret helhetsvurdering av om det vil virke støtende å åpne gjeldsforhandlinger. Der det er kort tid siden de straffbare handlingen må imidlertid rehabiliteringshensyn veie mindre enn hensynet til at en som er straffedømt skal gjøre opp for seg.

På bakgrunn av dette er SI ikke enig i at det bør føyes til en setning i gol § 1-4, 2. ledd bokstav b om at resosialiseringshensyn likevel kan tilsi at gjeldforhandling bør åpnes tidligere.

12. Etterperioden

Departementet ber om innspill på om regelen om etterperiode bør endres.

Etterperioden er ment for de helt ekstraordinære tilfeller hvor skyldners økonomi er totalt endret pga utenforliggende omstendigheter. Det vil være i de helt sjeldne tilfellene at den kan gjøres gjeldende og SI mener derfor at regelen om en etterperiode ikke kan skape mye ulempe for skyldner og bør derfor bestå. Dette da det er rimelig at kreditorene får del i de tilfellene der skyldners økonomi blir totalt endret etter en gjeldsordning.

Skyldnere som vet de vil få et større oppgjør, for eksempel etter en arv, kan spekulere i å tilby et engangsoppgjør og slik unngå en gjeldsordningsperiode. Dersom det ikke er regel om en etterperiode i et slikt tilfelle vil kreditorene ikke ha noen muligheter til å få del dersom skyldners økonomi blir totalt endret.

SI mener også at dersom det åpnes i større utstrekning for gjeldordninger med kortere/uten gjeldsordningsperiode er det enda viktigere at det er en regel om en etterperiode.

13. Behandling av straffebøter under gjeldsordning

Departementet foreslår en presisering av lovteksten slik at det klart fremgår at adgangen til nedsettelse av straffebøter kun gjelder bøter som er ilagt ved forelegg.

Som det står i høringsnotatet har SI ikke myndighet til å ettergi/sette ned bøter. Dette betyr også at SI ikke kan akseptere et forslag til gjeldsordning som innebærer at en bot ikke blir gitt full dekning.

Det er ikke sagt noe i lov eller forskrift om hvem som har kompetanse til å akseptere eller levere innsigelse på et forslag til gjeldsordning vedrørende bøter. Ifølge lovavdelingens uttalelse av 18.02.2004 må bøter ilagt ved dom trolig ettergis ved en benådning av Kongen i Statsråd. For bøter i lagd ved forelegg eller forenklet forelegg må ettergivelse skje ved at henholdsvis

overordnet påtalemyndighet eller påtalemyndighet opphever forelegget/det forenklete forelegget.

Dersom SI mottar et forslag til gjeldsordning der bot ikke blir gitt full dekning videresender vi forslaget til politiet og ber om at de behandler forslaget etter reglene om benådning eller opphevelse avhengig av hva som er grunnlaget for boten. Et stort problem er her at det i gjeldsordning ofte er korte frister for å levere innsigelse og det tar lengre tid å behandle en søknad om benådning eller opphevelse, jf. påtaleinstruksen § 31-1. Vi opplever også at politiet ikke kjenner til gjeldsordningsloven og at det er mangelfulle rutiner hos politiet for behandling av gjeldsordninger slik at fristene ikke overholdes. Resultatet blir da at bøtene reduseres på bakgrunn av stilltiende samtykke.

Spørsmålet er da hvilken konsekvens det får dersom påtalemyndigheten ikke leverer innsigelse mot et forslag til gjeldsordning i tide. Dersom det blir stadfestet en gjeldsordning der en bot ikke blir gitt full dekning, er spørsmålet om en bot skal ansees bortfalt som følge av dette. SI viser i den forbindelse til R.G. 2002/1041. Frostating lagmannsrett kom her til at en gjeldsordning kunne stadfestes selv om en bot ikke ble gitt dekning, men at det medførte at den subsidiære fengselsstraffen måtte avsones.

Høringsnotatet legger opp til at retten fortsatt kan stadfeste et forslag til gjeldsordning som innebærer at bot ilagt ved forelegg ikke blir gitt full dekning. Etter gjeldende rett må dette føre til at de subsidiære dagene skal avsones.

Dersom boten faktisk blir benådet eller opphevet av kompetent myndighet blir saken en annen. Ved en benådning må en tolke benådningsvedtaket for å avgjøre om de subsidiære dagene er falt bort. Ved en opphevelse av hele forelegget vil de subsidiære dagene falle bort sammen med boten.

14. Gjeldsordningsloven § 6-3

SI har ingen kommentarer til dette forslaget til endring.

Med hilsen
Statens innkrevingsentral

Per M. Waage
direktør

Mona Restad
juridisk rådgiver
tlf 75 14 92 09